

PAULINA LUBECKA-STAWOWSKA
Akademia Muzyczna w Łodzi

Narcyzm u muzyków. Poziom narcyzmu u studentów Akademii Muzycznej w Łodzi na Wydziale Instrumentalnym i Wokalno-Aktorskim

SŁOWA KLUCZOWE

narcyzm, osobowość, psychologia, studenci, instrumentalniści, wokaliści, muzycy, nadzieja na sukces, muzyka

STRESZCZENIE

Artysta jest osobą, która poprzez pracę ubarwia i zmienia rzeczywistość. Chce by jego dzieła twórcze były zauważane i podziwiane. Występujące cechy osobowości narcystycznej u muzyków nie tylko mogą sprzyjać rozwojowi umiejętności muzycznych, ale mogą wspomóc rozwój kariery muzycznej. Cechy narcystyczne przypisywane są częściej studentom Wydziału Wokalno-Aktorskiego niż Instrumentalnego. Główny problem opisanych w artykule badań dotyczył poszukiwania różnic w zakresie natężenia i struktury narcyzmu między muzykami tych dwóch specjalności. Celem było sprawdzenie natężenia tej cechy osobowości u badanych muzyków oraz znaczenia narcyzmu w planowaniu i w rozwoju kariery artystycznej. Procedura badawcza obejmowała wypełnienie kwestionariusza Narcisitic Personality Inventory (NPI) autorstwa Raskina i Halla w polskiej adaptacji Bazińskiej i Drat-Ruszczak oraz Kwestionariusza Nadziei na Sukces (KNS) autorstwa Snydera w opracowaniu Łaguny, Trzebińskiego i Zięby. W badaniu uczestniczyli studenci studiów stacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia. Łącznie wzięło udział 121 osób studiujących w Akademii Muzycznej w Łodzi. Opisano genezę zjawiska narcyzmu i rozwój tego pojęcia do czasów współczesnych oraz sprawdzono nadzieję na sukces u badanych różnej specjalności. Zbadano korelacje między narcyzmem a wyżej wymienionymi zmiennymi oraz wymieniono pozytywne aspekty występowania tego zjawiska w grupie muzyków.

W swojej wyobraźni identyfikują się oni z własnym ideałem samego siebie, aby w ten sposób uniezależnić się od oceny innych

Kazimierz Pospiszyl [1995]

Zjawisko narcyzmu przez większość społeczeństwa jest odbierane jako negatywna cecha osobowości w populacji nieklinicznej, w populacji klinicznej definiuje się je jako narcystyczne zaburzenie osobowości [DSM-5, 2013]. Czy narcyzm może być także pozytywną cechą, pożądaną w zawodzie muzyka? Czy może on sprzyjać doskonaleniu umiejętności muzycznych i wspomóc rozwój kariery, czy jednak jest przeszkodą w dążeniu do osiągnięcia sukcesu zawodowego? Czy poziom narcyzmu różnicuje studentów Wydziału Instrumentalnego i Wokalnego?

Narcyzm – geneza i rozwój pojęcia

Termin „narcyzm” wywodzi się od mitycznego Narcyza – młodzieńca nieszczęśliwie zakochanego we własnym odbiciu. Odrzuca on zaloty nimfy Echo, wskutek czego ona mści się na nim. Z pomocą bogini zemsty Nemezis sprawia, że młody mężczyzna, dostrzegając odbicie własnej twarzy w lustrze wody zakochuje się w nim popadając w samouwielbienie [Dessuant 2007]. Brzmienie imienia stanowi aluzję do stanu psychicznego mitologicznego nieszczęśliwca zafascynowanego własną urodą.

Pierwszy raz terminu „narcyzm” użył psychiatra Havelock Ellis pod koniec XIX wieku. Pojęcie to zostało rozwinięte w nurcie psychoanalitycznym przez Zygmunta Freuda. Twierdził on, że każdy człowiek rodzi się w stanie „całkowitego narcyzmu”. Oznacza to, że obiektem miłości staje się własne ciało. Stan ten nazywany jest przez Freuda narcyzmem pierwotnym. Jeśli energia popędowa nie może się rozładować, następuje zwrócenie popędu na siebie. Zdaniem Freuda wynikiem tego jest narcyzm wtórny. W stadium tym uczucie skierowane do obiektów zostaje wycofane i wysłane z powrotem do podmiotu. W takiej sytuacji osoba nie potrafi się zakochać w nikim poza sobą [Dessuant 2007].

Zjawiskiem narcyzmu zajmowali się także inni psychoanalitycy, w tym, uczeń i współpracownik Freuda Karl Abraham. Opisywał on narcyzm jako poczucie wszechmocy w odniesieniu do pacjentów chorych na schizofrenię. Współcześnie zjawiskiem narcyzmu zajmują się tacy psychoanalitycy jak Heinz Kohut, Otto Kernberg, Alexander Lowen, Gerald Schoenewolf, Erich Fromm [Pospiszyl 1996]. Heinz Kohut zreformował koncepcję narcyzmu sformułowaną przez ojca psychoanalizy Zygmunta Freuda. W swojej koncepcji odszedł on od pierwotności popędów, które kierują funkcjonowaniem człowieka, dążąc do rozładowania. Według Kohuta narcystyczna osobowość u dorosłych jest wynikiem niespełnionych potrzeb wczesnego dzieciństwa i stanowi zatrzymanie w normalnym rozwoju [Kohut 1977].

Innym reformatorem założeń Freuda był Otto Kernberg, który analizował narcyzm w kontekście zaburzeń osobowości. Jego najbardziej znane publikacje dotyczyły osobowości *borderline*. Uważał, że osoby narcystyczne nie potrafią odróżnić tego, kim są w swoim

wyobrażeniu od tego kim są naprawdę, trzymając się kurczowo własnego wizerunku. Zdaniem Aleksandra Lowena narcyzm jest powiązany z niezdolnością do panowania nad pożądaniem i tolerowaniem frustracji. Osoba narcystyczna nie potrafi także zaakceptować nawet najdrobniejszej porażki, każde doświadczane niepowodzenia interpretowane są w randze osobistej tragedii lub najgorszej katastrofy [Lowen 1995]. W latach osiemdziesiątych Gerald Schoenewolf podkreślił odmienność reakcji narcystycznych u kobiet i mężczyzn. Na podstawie swojej praktyki terapeutycznej zaznaczył, że cechy patologiczne matki wpływają na odczuwanie wobec niej lęku i niechęci przez kobiety. [Sieradzan 2011].

Erich Fromm uważał, że narcyzm jest przejawem patologii psychicznej. Wyróżnił dwie formy tego zjawiska: łagodną, przejawiającą się w sytuacjach wymagających pewnego wysiłku, np. podziw dla osiągnięć własnej pracy i złośliwą, gdzie osoba jest dumna z tego, co posiada, np. wygląd zewnętrzny, zdrowie, bogactwo. Analizując stosunki społeczne w świecie, wyróżnił on pojęcie narcyzmu społecznego i jego formy. Scharakteryzował to zjawisko zaczynając od narcyzmu związanego z przynależnością do danej partii, klubu po narcyzm danej rasy, kultury, religii oraz gatunku. Przywołany narcyzm społeczny polega na uwielbieniu i idealizowaniu danej zbiorowości [Sieradzan 2011].

Współczesne ujęcie narcyzmu

Współcześnie narcyzm zaliczany jest do pojęć wieloznacznych. W zależności od przyjmowanej teorii zjawisko to jest ujmowane inaczej. Słowo narcyzm w sensie genetycznym oznacza etap w rozwoju życia człowieka, w kontekście klinicznym określa jednostkę chorobową, zaś w rozumieniu społecznym oznacza dominującą postawę charakteru [Gościński, Mocek 2008, za: Sieradzan 2011]. Analizując zjawisko narcyzmu teoretycy stosują także klasyczny podział na narcyzm dojrzały (zdrowy) i narcyzm patologiczny. Pierwszy z nich charakteryzuje się akceptacją siebie, empatią, altruizmem, poczuciem estetyki i sensu życia, kreatywnością, poczuciem humoru, umiejętnością wchodzenia w związki z innymi ludźmi, zdolnością autoanalizy i odrzucania gratyfikacji. Natomiast narcyzm patologiczny charakteryzuje się wzorcem destruktywnym bądź podejrzliwym, manipulującym, ekshibicjonistycznym i roszczeniowym [Sieradzan 2011].

W psychologii narcyzm wyjaśniany jest w kontekście klinicznym i nieklinicznym. Niekliniczne ujęcie narcyzmu traktowane jest jako pewna cecha osobowości, mająca zarówno pozytywne jak i negatywne korelaty. Występują one w różnym natężeniu u każdego człowieka [Poraj-Weder, Sekścińska 2013]. Współcześnie nie wyróżnia się granicy pomiędzy jej pozytywnym, a negatywnym charakterem. Zjawisko to coraz częściej traktowane jest jako element adaptacyjny i przystosowawczy do wymagań wszechobecnej kultury masowej skierowanej na indywidualizm, konsumpcjonizm, materializm, karierę, koncentrację na własnym „ja”. W klinicznym ujmowaniu zjawisko to zaliczane jest do zaburzeń osobowości, w klasyfikacji zaburzeń psychicznych Amerykańskiego Towarzystwa Psychiatrycznego zwane jest „narcystycznym zaburzeniem osobowości” (*narcissistic personality disorder*).

Narcyzm w środowisku muzycznym

Wiele z cech definicyjnych osobowości narcystycznej dotyczy w znacznej mierze społeczności artystów, w tym muzyków. Zaliczamy do nich poczucie wyjątkowości, pragnienie podziwu, sławy i rozgłosu, zaabsorbowanie wrażeniem wywieranym na innych, perfekcjonizm. Zawód muzyka pociąga za sobą akty autoprezentacji, a sytuacje te mogą łatwo aktywować tendencje ekshibicjonistyczne - podstawowe elementy narcyzmu [Bandi 2017]. Zdaniem psychologa społecznego Bernarda Weinera [1985], narcystyczne projekcje własnego wizerunku mogą być określone przez dwa elementy: w jaki sposób artyści prezentują i promują siebie oraz do jakiego stopnia pozwalają innym ludziom wpływać na ich wizerunek (styliści, public relations, zespół produkcyjny). Według Weinera artyści klasyfikują przyczynę sukcesu do czynników wewnętrznych lub zewnętrznych. Pierwsze z nich (ciężka praca i stopień trudności) są kontrolowane przez nich samych w przeciwieństwie do czynników zewnętrznych (talent, szczęście, które może iść w parze z krytyką). Narcyz, w swoim poczuciu wyjątkowości uważa, że czynniki niekontrolowane (talent, szczęście) są ważniejsze dla sukcesu [Pinsky 2006]. W przypadku niepowodzeń dostrzega on winę po stronie czynników zewnętrznych (narcyz nie przyzna, że nie jest pracowity lub że stopień trudności zadania przekroczył jego możliwości).

Początki narcyzmu w środowisku artystycznym sięgają XII wieku, kiedy muzycy kościelni zamienili śpiewy monodyczne w kunsztowną polifonię. Artyści o niezwykłych umiejętnościach technicznych mogli wówczas wychwalać Boga, jednocześnie znajdując sposób na podkreślenie własnych umiejętności i talentu muzycznego. To pozwoliło im na zdobycie uznania społecznego i osiągnięcie statusu wirtuozów. Szczególną estymą otaczano ich w wieku XVIII i XIX, dzisiaj często wybitni wykonawcy zyskują miano celebrytów. W tej grupie obserwuje się szczególne skłonności do ujawniania się narcystycznej osobowości, zwłaszcza w przypadku artystów cieszących się dużą popularnością. Mają oni wygórowane oczekiwania, domagają się specjalnego traktowania, ponieważ uważają się za ludzi nieprzeciętnych. Wszelkie próby krytyki są przez nich odbierane jako atak na ich wyjątkowość [Young, Pinsky 2006]. Według badań przeprowadzonych przez Furnham, Hughes i Marshall [2013] osoby narcystyczne częściej angażują się w działania twórcze. Przykładem artysty wykazującego tendencje narcystyczne jest szwedzki gitarzysta - wirtuoz muzyki metalowej Yngwie Malmsteen, który w swojej autobiografii prezentuje objawy narcystycznego zaburzenia osobowości [Malmsteen 2013].

Nadzieja na sukces w ujęciu psychologicznym

Pojęcie nadziei na sukces zostało wprowadzone przez Charlesa Richarda Snydera, według którego jest ona pozytywnym stanem motywacyjnym. W ujęciu tym człowiek oczekuje na pozytywne efekty własnych działań, w oparciu o przekonanie: że ma on silną wolę i posiada wystarczające kompetencje [Snyder 1994].

Nadzieja na sukces kształtuje się już we wczesnym dzieciństwie dzięki powodzeniom odnoszonym w samodzielnym działaniu. Wzmacnianie sukcesów dziecka oraz unikanie nadmiernego krytycyzmu przez rodziców sprzyja rozwojowi nadziei na sukces [Kozielecki 2006]. Działania dziecka zakończone powodzeniem wzmacniają poczucie sprawstwa, przekonanie

o sile własnej woli i posiadanych kompetencjach, co w dalszej kolejności ugruntowuje nadzieję na sukces. Rozwój nadziei jest wpleciony w procesy rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego człowieka. Stanowi ona odrębny czynnik od innych pokrewnych konstruktów, takich jak poczucie własnej skuteczności, czy optymizm [Kozielecki 2006].

Nieco inne podejście do nadziei prezentują Trzebiński i Zięba [2003], którzy na gruncie polskim rozwijają wprowadzone przez Eriksona pojęcie nadziei podstawowej. Człowiek żywiący tę nadzieję sądzi, że świat jest uporządkowany, sensowny i przychylny ludziom. W ujęciu tym nadzieja odnosi się do podstawowej siły tkwiącej w człowieku, towarzyszącej emocjom i uczuciom wobec interpretowania zdarzeń [Erikson 1997]. Rozumiana w ten sposób, różni się od nadziei prezentowanej przez Snydera. W nadziei podstawowej - zgodnie z myślą Eriksona - akcent ukierunkowany jest na stany intrapsychiczne, podczas gdy w nadziei na sukces dominują procesy interpsychiczne. W artykule uwzględniono koncepcję nadziei według Snydera, której poziom odpowiada za efektywność zachowań jednostki, sposób pokonywania przeszkód i wytrwałość w realizacji dążeń.

Psychologiczne wyznaczniki osiągnięć muzycznych

W Polsce wieloletnie badania nad osobowością muzyków prowadziła Maria Manturzevska - psycholog muzyki, pedagog, prof. dr hab. Uniwersytetu Fryderyka Chopina w Warszawie, twórczyni pierwszej w Polsce Katedry Psychologii Muzyki, autorka badań nad czynnikami warunkującymi osiągnięcia muzyczne uczniów i studentów szkół muzycznych [Manturzevska 1974]. W świetle uzyskanych przez nią danych okazało się, że neurotyczność i wrażliwość emocjonalna mogą wpływać na osiągnięcia muzyczne. Przy niskiej wrażliwości emocjonalnej niemożliwe jest głębsze odczucie treści muzycznych i przekazanie jej słuchaczom. Natomiast w pewnych sytuacjach przy nadmiernym nasileniu wrażliwości uczuciowej, cechy te mogą dezorganizować pracę i utrudniać publiczną prezentację repertuaru. Manturzevska na podstawie uzyskanych wyników badań przypuszcza też, że poza wysokim poziomem uzdolnień muzycznych istotne dla osiągnięć muzycznych jest posiadanie takich cech jak: odpowiedzialność, dojrzałość społeczno-emocjonalna, duża potrzeba osiągnięć, dobre samopoczucie, pracowitość, wytrwałość w dążeniu do celu, koncentracja na wykonywanej czynności, aktywność zainteresowań muzycznych. W sukcesie muzycznym przeszkadzają natomiast zbyt wysoka neurotyczność i niska samoakceptacja. Intensywne życie towarzyskie jest czynnikiem rozprasającym w dążeniu do osiągnięć muzycznych [Manturzevska 1990].

Profesor edukacji i psychologii muzyki Susan Hallam podkreśla, że oddanie się muzyce jest na ogół efektem systemu wartości uwewnętrznionych przez twórcę-muzyka. Z badań nad systemem wartości muzyków wynika, że dominującymi wartościami w życiu u takich osób są wartości estetyczno-moralne. Motywacja wynikająca jedynie z wartości prestiżowych nie gwarantuje trwałości zainteresowań i wysokich osiągnięć w muzycznych [Hallam 1997]. Narcyzm i Nadzieja na Sukces u studentów Akademii Muzycznej – badania własne

Jak wynika z przeprowadzonych badań cechy osobowości narcystycznej korelują dodatnio z nadzieją na sukces, siłą woli, umiejętnością znajdowania rozwiązań. Osoby charakteryzujące się wysokim poziomem nadziei w porównaniu z osobami o poziomie niskim deklarowały

większe poczucie własnej wartości i satysfakcji z życia, były też bardziej skłonne do znajdowania korzyści w sytuacji radzenia sobie ze stresem. Zatem podobnie jak narcyzm, wyższy poziom nadziei wiąże się z lepszym przystosowaniem [Łaguna, Trzebiński, Zięba 2005].

METODA

Cel badań

Poniższe badanie zostało wykonane w celu sprawdzenia i opisanego narcyzmu u studentów Akademii Muzycznej w Łodzi. Porównano natężenie i strukturę narcyzmu wśród studentów Wydziału Wokalno-Aktorskiego i Instrumentalnego. Podjęto także próbę sprawdzenia zależności między nadzieją na sukces a narcyzmem. Postawiono następujące pytania badawcze: czy poziom narcyzmu różnicuje studentów Wydziału Instrumentalnego i Wokalno-Aktorskiego? Czy nadzieja na sukces wiąże się z poziomem narcyzmu u muzyków? Jak jest znaczenie narcyzmu w planowaniu i rozwoju kariery artystycznej młodych muzyków?

Grupa badawcza

W badaniu uczestniczyli studenci studiów stacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia. Badanie miało charakter kwestionariuszowy. Studenci zostali poinformowani o poufności i dobrowolności procedury badawczej. Charakterystyki próby pod względem liczebności, wieku oraz płci przedstawiają się następująco:

Charakterystyka badanej grupy ze względu na studiowaną specjalność.

W badaniu łącznie wzięło udział 121 osób studiujących w Akademii Muzycznej w Łodzi, w tym 58 studentów Wydziału Wokalno-Aktorskiego (47,9%) i 63 osoby z Wydziału Instrumentalnego (52,1%).

Charakterystyka badanej grupy ze względu na wiek.

Średni wiek osób badanych wynosił 22 lata ($M = 22,83$; $SD = 2,72$) i wahał się od 18 do 33 lat.

Charakterystyka badanej grupy pod względem płci.

W badaniu wzięło udział 29 mężczyzn (24,0 %) oraz 92 kobiety (76,0%), które stanowią większość przebadanej grupy muzyków. Przewaga kobiet wśród osób studiujących w Akademii Muzycznej jest zgodna ze specyfiką wykonywanego zawodu muzyka-wokalisty. Na Wydziale Wokalno-Aktorskim znaczącą mniejszość stanowią mężczyźni.

Narzędzia badawcze

Podstawę badania stanowił kwestionariusz narcyzmu Narcissistic Personality Inventory (NPI), w polskiej adaptacji Bazińskiej i Drat-Ruszczak [200]. Narzędzie pozwala na pomiar różnic indywidualnych w zakresie narcyzmu w populacji nieklinicznej. Kwestionariusz NPI mierzy ogólny wskaźnik narcyzmu oraz jego cztery podskale: Przywództwo (11 pozycji), Domaganie się Podziwu (11 pozycji), Próżność (5 pozycji), Samowystarczalność (9 pozycji).

Podskala Domagania się Podziwu odzwierciedla potrzebę bycia zauważonym, podziwianym, sławnym, komplementowanym. Podskala Przywództwa bada przekonania o własnych zdolnościach przywódczych oraz umiejętnościach wpływu na innych. Podskala Próżności jest skalą narcyzmu mitologicznego, mówiącego o miłości do siebie. Bada koncentrację na własnej cielesności, która charakteryzuje: podziw dla swojego wyglądu fizycznego, poczucie wyjątkowości i estetyzmu. Podskala Samowystarczalności dotyczy przekonań o własnej niezależności, indywidualności, wysokiej kompetencji i sukcesie. Przekonanie to pozytywnie koreluje z wysoką samooceną, poczuciem satysfakcji z życia, brakiem poczucia winy, dążeniem do kariery i niezależnością od zewnętrznych, społecznych regulacji.

Wartości współczynników spójności (alfa Cronbacha) pokazały, że skala NPI charakteryzuje się wysoką rzetelnością. Dzięki satysfakcjonującym parametrom psychometrycznym skali NPI możliwe jest uzyskanie obrazu osobowości o precyzji wystarczającej do zastosowań naukowych. Analizy korelacji ze zmiennymi osobowościowymi, społecznymi i strategiami radzenia sobie ze stresem pozwoliły ustalić trafność teoretyczną skal oraz ich wewnętrzną zgodność. Dodatkowo treściwość inwentarza pozwala na zbadanie osobowości w bardzo krótkim czasie.

W badaniu posłużono się również Kwestionariuszem Nadziei na Sukces (KNS) autorstwa Snydera w polskiej adaptacji Łaguny, Trzebińskiego i Zięby. Odnosi się on do siły oczekiwania pozytywnych efektów własnych działań. Wyróżniono dwa komponenty składające się na siłę oczekiwania pozytywnych efektów własnych działań: Przekonanie o Posiadaniu Silnej Woli, czyli świadomość własnej skuteczności ujawniana w inicjowaniu dążenia do celu i trwaniu w nim oraz Przekonanie o Umiejętności Znajdowania Rozwiązań, czyli świadomość własnej wiedzy i kompetencji intelektualnych, które osoba ujawnia w sytuacjach wymagających wymyślenia lub poznania nowych sposobów prowadzących do osiągnięcia celu [Łaguna, Trzebiński, Zięba 2005]. Badania wykazały satysfakcjonującą rzetelność skali KNS oraz zadawalającą zgodność wewnętrzną. Wyniki KNS korelują dodatnio ze zmiennymi osobowościowymi wskazującymi na dobre przystosowanie, a ujemnie z cechą lęku, depresją i neurotycznością. Stwierdzono też związek nadziei na sukces mierzonej KNS z radzeniem sobie w sytuacji trudnej [Chmielewska, Trzebiński 2004], ze skłonnością do reagowania pozytywnymi emocjami [Snyder, Harris, in. 1991], wyższą samooceną, poczuciem satysfakcji z życia, lepszym radzeniem sobie ze stresem [Kwon 2002]. Wyższy poziom Nadziei na Sukces wiąże się z lepszym ogólnym przystosowaniem.

Narcyzm u osób badanych. Opis wyników:

Podczas analizy uzyskanych danych w pierwszej kolejności obliczono średnie, odchylenia standardowe, wartości minimalne oraz maksymalne skali dla zmiennych narcyzmu i jej pięciu wymiarów (Domaganie się Podziwu, Przywództwo, Próżność, Samowystarczalność).

Tabela 1. Nasilenie ogólnego poziomu Narcyzmu i jej poszczególnych wymiarów u badanych studentów.

Wymiar narcyzmu	Osoby badane (N=121)			
	M	SD	Min.	Maks.
Wskaźnik Ogólny Narcyzmu	106,33	18,38	50	149
Domaganie się Podziwu	32,74	7,22	14	50
Przywództwo	33,74	8,27	14	79
Próżność	15,52	4,09	5	23
Samowystarczalność	24,69	3,84	11	33

N – liczebność badanej grupy

M – średnia arytmetyczna

SD – odchylenie standardowe

Min., maks. – wartość minimalna, maksymalna skali

Źródło: opracowanie własne

Wyniki poziomu narcyzmu uzyskane przez studentów Akademii Muzycznej nie odbiegają znacząco od średnich wyników osób z grupy normalizacyjnej [Bazińska, Drat-Ruszczak 2000].

W dalszej kolejności sprawdzono, czy studenci Wydziału Wokalno-Aktorskiego i Instrumentalnego różnią się między sobą natężeniem i strukturą narcyzmu. W tym celu porównano średnie wyniki Kwestionariusza Osobowości Narcystycznej, uzyskane przez badanych z obu grup. W wyniku testu *t-Studenta* dla prób niezależnych sprawdzono istotność statystyczną zaobserwowanych różnic. Wyniki analizy mają rozkład normalny, co pozwala na zastosowanie testów parametrycznych (Tabela 2).

Tabela 2. Różnice w nasileniu Narcyzmu w poszczególnych wymiarach ze względu na wydział (Wokalno-Aktorski lub Instrumentalny)

Wymiar narcyzmu	Wokalno-Aktorski (N=58)		Instrumentalny (N=63)		t	p
	M	SD	M	SD		
Wskaźnik Ogólny Narcyzmu	110,33	17,39	102,65	18,63	2,34	0,021
Podziw	34,79	6,69	30,86	7,22	3,10	*0,002
Przywódcztwo	34,07	6,82	33,44	9,45	0,41	0,68
Próżność	16,21	4,23	14,89	3,89	1,79	0,08
Samowystarczalność	25,09	3,84	24,32	3,84	1,10	0,27

n – liczebność grupy

M – średnia

SD – odchylenie standardowe

t – statystyka t-Studenta

p – poziom istotności

Źródło: opracowanie własne

Analiza testem *t-Studenta* dla prób niezależnych wykazała, iż narcyzm różnicuje istotnie studentów Wydziału Wokalno-Aktorskiego i Instrumentalnego. Z badań wynika, że wokaliści (M=110,33; SD=17,39) mają wyższy Wskaźnik Ogólny Narcyzmu niż instrumentalni (M=102,65; SD=18,63). Różnice są na poziomie istotnym statystycznie (t=2,34; p= 0,021).

Dodatkowo analiza ujawniła różnice istotne statystycznie między studentami Wydziału Instrumentalnego i Wokalno-Aktorskiego w zakresie wymiaru Podziw (t=3,103; p=0,002). Wymiar Podziw (związany z potrzebą bycia zauważanym, podziwianym, komplementowanym i sławnym) osiągnął wyższą wartość u wokalistów niż instrumentalistów. Średni wynik w teście NPI dla wymiaru Podziw w grupie wokalistów wynosił 34,79 (SD= 6,69) i był istotnie wyższy niż u osób w grupie instrumentalistów, który wynosił 30,86 (SD= 7,22). W pozostałych wymiarach narcyzmu (Przywódcztwo, Próżność, Samowystarczalność) nie wykazano różnic istotnie statystycznych pomiędzy muzykami powyższych specjalności.

Różnice w nasileniu narcyzmu u wokalistów i instrumentalistów

Czy poziom narcyzmu różnicuje studentów Wydziału Instrumentalnego i Wokalno-Aktorskiego? Na to pytanie należy odpowiedzieć twierdząco. Być może wynik ten jest związany ze specyficznymi cechami i typem osobowości potrzebnymi do realizowania się w zawodzie muzyka-wokalisty i muzyka-instrumentalisty lub sposobem kształcenia. Dla wokalistów podziw jest wyznacznikiem sukcesu zawodowego, dostanie roli w spektaklu teatralnym na uczelni jest źródłem uznania. Osoby podejmujące studia na kierunku wokalistyka pragną zaistnieć w świecie muzycznym w partiach solowych na deskach różnych teatrów. Wokaliści mają potrzebę bycia zauważanym, podziwianym i komplementowanym [Poraj-Weder,

Sekścińska 2013]. Instrumentaliści zaś pragną tworzyć muzykę dla siebie i innych poprzez współpracę z innymi muzykami w orkiestrze i zespole kameralnym. Pragną oni dzielić się muzyką i budować swój sukces zawodowy w powiązaniu z nią¹.

Nadzieja na sukces u osób badanych - wyniki

Osoby studiujące w Akademii Muzycznej w Łodzi wykazują średni wynik dla Ogólnego Wskaźnika Poziomu Nadziei na Sukces ($M=47,37$). Zarówno ten rezultat, jak i średni wynik komponentu nadziei - Siła Woli ($M=22,30$) oraz Umiejętność Znajdowania Rozwiązań ($M=24,87$) mieszczą się na poziomie 5 stena i nie odbiegają znacznie od danych uzyskanych w badaniu normalizacyjnym [Łaguna, Trzebiński, Zięba 2005]. Wyniki prezentuje Tabela 3.

Tabela 3. Statystyki opisowe dla zmiennej Nadzieja na Sukces

KNS	Osoby badane (N=121)			
	M	SD	Min.	Maks.
Wynik ogólny: Nadzieja na Sukces	47,37	6,61	27	64
Siła Woli	22,50	4,20	7	32
Umiejętność Znajdowania Rozwiązań	24,87	3,66	16	32

N- liczebność badanej grupy

M – średnia arytmetyczna

SD – odchylenie standardowe

Min., maks. – wartość minimalna, maksymalna skali

Źródło: opracowanie własne

Dodatkowo zbadano różnice w nasileniu Nadziei na Sukces i jej komponentów ze względu na wydział. W tym celu dokonano analizy testem *t-Studenta* dla prób niezależnych, która wykazała, iż komponent nadziei na sukces – Umiejętność Znajdowania Rozwiązań różnicuje istotnie studentów Akademii Muzycznej z Wydziału Wokalno-Aktorskiego i Instrumentalnego. Z badań wynika, że wokaliści ($M=24,12$; $SD=4,25$) mają niższy wskaźnik Umiejętności Znajdowania Rozwiązań niż instrumentalni ($M=25,56$; $SD=2,89$). Różnice są na poziomie istotnym statystycznie ($t=-2,18$; $p=0,031$). Dane prezentuje Tabela 4.

1 Badania własne – wnioski po przeprowadzonej analizie ankiety dokonań zawodowych na powyższej grupie badanych

Tabela 4. Różnice w nasileniu Nadziei na Sukces w poszczególnych wymiarach ze względu na specjalizację studiów (Wydział Wokalno-Aktorski i Instrumentalny)

KNS	Wokalno-Aktorski (N=58)		Instrumentalny (N=63)		t	p
	M	SD	M	SD		
Wynik ogólny: Nadzieja na Sukces	47,24	7,32	47,49	5,93	-0,21	0,84
Umiejętność Znajdowania Rozwiązań	24,12	4,25	25,56	2,89	-2,18	*0,031
Siła Woli	23,12	4,18	21,94	4,17	1,56	0,12

n – liczebność grupy

M – średnia

SD – odchylenie standardowe

t – statystyka t-Studenta

p – poziom istotności

Źródło; opracowanie własne

Na podstawie uzyskanych rezultatów można zatem stwierdzić, że instrumentalisci częściej postrzegają siebie jako osoby zdolne i zaradne, będące w stanie wymyśleć skuteczne sposoby prowadzące do osiągnięcia celu. Wokaliści mają zaś mniejsze niż instrumentalisci przekonanie, że ich sukces zależy od własnych kompetencji.

Nadzieja na sukces, a narcyzm w grupie muzyków

Współczynniki korelacji r-Pearsona pomiędzy nadzieją na sukces i jej dwoma komponentami, a narcyzmem u studentów Akademii Muzycznej w Łodzi wykazały istotne korelacje między zmiennymi. Jak wynika z poniższej tabeli wszystkie uzyskane w badaniu wartości korelacji r-Pearsona między Nadzieją na Sukces ($r=0,40$; $p<0,01$), Umiejętnością Znajdowania Rozwiązań ($r=0,18$; $p<0,05$), Siłą Woli ($r=0,47$; $p<0,01$), a Samowystarczalnością okazały się istotne statystycznie. Wynik ten oznacza, że wraz ze wzrostem nadziei na sukces, przekonaniem o posiadaniu silnej woli i umiejętności znajdowania rozwiązań, rośnie wskaźnik narcyzmu w wymiarze Samowystarczalność (przekonanie o własnej niezależności, indywidualności, wysokich kompetencjach i sukcesie).

Współczynnik korelacji r-Pearsona pomiędzy Wskaźnikiem Ogólnym Narcyzmu, a Nadzieją na Sukces wyniósł $r=0,25$; $p<0,01$. Korelacja okazała się istotna, zatem istnieje silny, dodatni związek pomiędzy tymi dwiema zmiennymi. Wysokim wartością jednej zmiennej towarzyszą, wysokie wartości drugiej zmiennej. Ponadto istotne dane uzyskano w wyniku korelacji Ogólnego Wskaźnika Narcyzmu z Siłą Woli. Współczynnik korelacji r-Pearsona pomiędzy Wskaźnikiem Ogólnym Narcyzmu, a Siłą Woli wyniósł $r=0,33$; $p<0,01$. Oznacza to, że wysokim wartościom jednej zmiennej towarzyszą, wysokie wartości drugiej. Zatem wraz ze wzrostem Nadziei na Sukces i Siły Woli rośnie Ogólny Wskaźnik Narcyzmu u studentów Akademii Muzycznej w Łodzi. Wyniki przedstawia Tabela 5.

Tabela 5. Współczynniki korelacji Pearsona pomiędzy Nadzieją na Sukces i jej dwoma komponentami, a skalami Narcyzmu u studentów Akademii Muzycznej w Łodzi

Zmienne	Wskaźnik ogólny narcyzmu	Podziw	Przywództwo	Próżność	Samowystarczalność
Wynik ogólny: Nadzieja na Sukces	**0,25	0,11	0,14	0,11	**0,40
Umiejętność Znajdowania Rozwiązań	0,07	0,01	0,05	-0,01	*0,18
Siła Woli	**0,33	0,17	0,18	0,17	**0,47

* istotność korelacji – $p < 0,05$

** istotność korelacji – $p < 0,01$

*** istotność korelacji – $p < 0,001$

Źródło: opracowanie własne

Powyższe dane wykazały, że narcyzm koreluje dodatnio z nadzieją na sukces, siłą woli, umiejętnością znajdowania rozwiązań. Są to cechy osobowości pożądane u muzyków. Dodatni związek narcyzmu z tymi cechami wskazuje na pozytywny aspekt narcyzmu u studentów Akademii Muzycznej. Cechy osobowości narcystycznej nie tylko mogą sprzyjać rozwojowi umiejętności muzycznych, mogą też wspomóc rozwój kariery muzycznej.

Podsumowanie wyników

Przeprowadzone badania wykazały, że studentów Akademii Muzycznej w Łodzi charakteryzuje „lekki narcyzm”. Osoby z Wydziału Wokalno-Aktorskiego wykazały wyższy poziom narcyzmu, niż osoby z Wydziału Instrumentalnego w Ogólnym Wskaźniku Narcyzmu, jak również w podskali Podziwu, związanej z potrzebą bycia zauważanym, podziwianym, komplementowanym i sławnym. Zatem można przypuszczać, że występujący stereotyp Narcyza - wokalisty w środowisku muzycznym został potwierdzony na gruncie naukowym. Ponadto badania porównawcze przeprowadzone przez Magdalenę Poraj-Weder i Katarzynę Sekścińską wykazały, iż studenci Akademii Muzycznej osiągnęli wyższe wyniki w wymiarze Podziw niż studenci innych uczelni [Poraj-Weder, Sekścińska 2013]. Wysoki wynik w podskali Podziwu w grupie muzyków, a przede wszystkim wokalistów, świadczy o potrzebie bycia rozpoznawalnym i podziwianym. Przyczyną tego zjawiska może być głębokie wchodzenie w rolę, także angażowanie podczas występu całego ciała. Wysoki wynik w wymiarze Podziw wspomaga rozwój osobowości scenicznej młodych muzyków, ponieważ sława i rozgłos jest dla wokalistów jednym z celów samorealizacji².

2 Badania własne – wnioski po przeprowadzonej analizie ankiety dokonań zawodowych na powyższej grupie badanych

Według klasyfikacji Bazińskiej i Drat–Ruszczak [2000] podskala podziw mieści się po stronie zależności od innych, w przypadku muzyków od uznania publiczności. W zawodzie muzyka sława i rozgłos są elementem sukcesu zawodowego.

Jak wynika z powyższych badań narcyzm koreluje dodatnio z przekonaniem o własnej skuteczności ujawnianej w dążeniu do celu i trwaniu w nim, co stawia go w pozytywnym świetle. Wyniki wykazały, że wraz ze wzrostem Nadziei na Sukces i Siły Woli rośnie Ogólny Wskaźnik Narcyzmu u studentów Akademii Muzycznej w Łodzi. Wiara w własne możliwości, jak również silne oczekiwanie pozytywnych efektów własnych działań mogą okazać się istotne w zawodach artystycznych, narażonych na wiele obciążeń psychicznych związanych ze stresującymi występami, rywalizacją pomiędzy muzykami tej samej specjalności, wystawieniem własnej osoby na ocenę innych, koniecznością ciągłego doskonalenia siebie.

Świadomość własnej wiedzy i kompetencji intelektualnych, które osoba ujawnia w sytuacjach wymagających wymyślenia lub poznania nowych sposobów prowadzących do osiągnięcia celu, pozwala działać elastycznie w stosunku do posiadanych problemów, kreatywnie je rozwiązując. Rola nadziei na sukces jest szczególnie istotna w sytuacji wyczerpania ciągłym zmaganiem się z różnymi trudnościami, nieprzychylnością otoczenia, pokonywaniem przeszkód, zwątpienia. Dzięki nadziei osoba jest w stanie wytrwać na obranej przez siebie drodze do celu.

Ludziom posiadającym wysokie poczucie własnej wartości łatwiej jest demonstrować swoje umiejętności na forum publicznym. Świadomość wyjątkowości i potrzeba podziwu ze strony innych sprawia, iż jednostki narcystyczne lepiej radzą sobie w sytuacjach określanych jako wyzwanie, gdy znajdują się pod presją [Wallace, Baumeister 2002]. Rezultaty badań wskazują na pozytywny aspekt narcyzmu w grupie muzyków, ponieważ narcyzm koreluje dodatnio z cechami osobowości pożądanymi w zawodzie muzyka. Zaprezentowane wyniki są wyłącznie punktem wyjścia do dalszych rozważań na temat narcyzmu w grupie muzyków. Niewątpliwie cenne byłoby zbadanie studentów innych specjalności muzycznych jak Dyrygentura czy Edukacja Artystyczna, które mogłoby wykazać istotne różnice w poziomie narcyzmu u tych osób oraz przybliżyć znaczenie tej cechy dla rozwoju artystycznego młodych muzyków.

Przeprowadzone badania zwracają uwagę na zróżnicowanie między wokalistami a instrumentalistami nie tylko w poziomie i strukturze narcyzmu, ale również w nasileniu nadziei na sukces w poszczególnych jej wymiarach (wokaliści mają niższy wskaźnik umiejętności znajdowania rozwiązań niż instrumentalisci). Zatem warto byłoby przeprowadzić kolejne badania studentów pozostałych specjalności muzycznych wykorzystując inne zmienne osobowościowe i społeczne. Wyniki podkreślają również pozytywne znaczenie narcyzmu w planowaniu i rozwoju kariery artystycznej. Warto zatem w większym stopniu wpłynąć na rozwój osobowości młodych muzyków w kierunku pielęgnowania „lekkiego narcyzmu”, tak aby wspomagał kształtowanie osobowości scenicznej, a nie utrudniał prowadzenia działalności artystycznej.

Bibliografia

- American Psychiatric Association (2013), *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5)*, Washington: American Psychiatric Association.
- Bandi Szabolcs, Nagy László (2017), *Narcissistic Entitlement Revised: A Complex Trait-Based Approach to the Understanding of Narcissism*. „Advances in Psychology Research”, Vol. 127. New York: Nova Science Publisher.
- Bazińska Róża, Drat-Ruszczak Krystyna (2000), *Struktura narcyzmu w polskiej adaptacji kwestionariusza NPI Ruskina i Halla*. „Czasopismo Psychologiczne”, 6(3), s.171-188.
- Chmielewska Anna, Trzebiński Jerzy (2004), „Basic hope and adaptation to flood trauma”, referat na: Conference of the Society for Philosophy and Psychology, Barcelona.
- Dessuant Pierre (2007), *Narcyzm - przegląd koncepcji psychoanalitycznych*. Gdańsk: GWP.
- Erikson Erik Homburger (1997), *Dzieciństwo i społeczeństwo*. Poznań: Wydawnictwo Rebis.
- Freud Zygmun (2009), *Psychologia nieświadomości. W kwestii wprowadzenia narcyzmu*. Warszawa: Wydawnictwo KR.
- Furnham Adrian, Hughes David, Marshall Earl (2013), *Creativity, OCD, narcissism and the Big Five*. „Thinking Skills and Creativity”, 10, 9198.
- Gościński Jerzy, Mocek Michał (2008), *Narcyzm i patologia narcystyczna w ujęciu psychologii self Heinza Kohuta*. „Roczniki Psychologiczne”, tom XI, nr 2, s. 7-26.
- Kohut Heinz (1997), *The restoration of the self*. New York: International Universities Press, e-book.
- Kozielecki Józef (2006), *Psychologia nadziei*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Kwon Paul (2002), „Hope, defense mechanisms, and adjustment: implications for false hope and defensive hopelessness”, *Journal of Personality*, 70.
- Lowen Aleksander (1995), *Narcyzm- Zaprzeczenie prawdziwemu ja*. Warszawa: Jacek Santorski & CO.
- Łaguna Mariola, Trzebiński Jerzy, Zięba Mariusz (2005), *Kwestionariusz Nadziei na Sukces. Podręcznik*. Warszawa: PTP.
- Malmsteen Yngwie (2013), *Relentless. The Memoir*, John Wiley & Sons, nr 1.
- Manturzevska Maria, Kamińska Barbara (1990), *Rozwój muzyczny człowieka*. [W:] Maria Manturzevska, Halina Kotarska (red.), *Wybrane zagadnienia z psychologii muzyki* (s. 25-49). Warszawa: WSiP.
- Manturzevska Maria, Halina Kotarska (red.) (1974), *Psychologiczne wyznaczniki powodzenia w studiach muzycznych*, Warszawa: Centralny Ośrodek Pedagogiczny Szkolnictwa Artystycznego.
- Poraj-Weder Magdalena, Sekścińska Katarzyna (2013), *Ile narcyza jest w artyście? Poziom narcyzmu u studentów Akademii Muzycznej w Łodzi i studentów Uniwersytetu Warszawskiego i Łódzkiego*. [W:] Ewa Kumik, Grażyna Poraj (red.), *Konteksty kształcenia muzycznego, tom III Muzyka – Edukacja-Rozwój* (s. 305-320). Łódź: Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów.
- Pospizyl Kazimierz (1995), *Narcyzm- drogi i bezdroża miłości własnej*. Warszawa: WSiP.
- Sieradzan Jacek (2011), *Narcyzm*. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Snyder Charles Richard (1994), *The psychology of hope*. New York: The Free Press.
- Snyder Charles Richard, Harris Ch., Anderson J.R., Holleran S.A., Irving L.M., Sigmon S.T., Yoshinonu L., Gibb J., Langelle Ch., Harney P. (1991), „The will and ways: development and validation of an individual difference measure of hope”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 60.
- Susan Hallam (1997), *The musical mind*. „The American School Board Journal”, s. 20-22.
- Trzebiński Jerzy, Zięba Mariusz (2003), *Nadzieja: strata i rozwój*. „Psychologia Jakości Życia”, tom 2, nr 1, s. 5-33.

Wallace Harry, Baumeister Roy (2002), *The Performance of Narcissists Rises and Falls With Perceived Opportunity for Glory*. „Journal of Personality and Social Psychology”, vol. 82 nr 5, s. 819-834.

Weiner Bernard (1985), *Atrybucyjna teoria motywacji do osiągnięć i emocji*, Przegląd Psychologiczny. 92 (4): 548-573.

Young Mark, Pinsky Drew (2006), *Narcissism and celebrity*. „Journal of Research in Personality”, 40, s. 463–471.

Narcissism in musicians. The level of narcissism in students of the Instrumental Faculty and the Faculty of Vocal and Acting Performance of the Academy of Music in Łódź

KEYWORDS

narcissism, personality, psychology, students, instrumentalists, vocalists, musicians, hope for success, music

SUMMARY

An artist is a person who adds color to reality and changes it through their activity. They want their works of art to be noticed and admired. Narcissistic personality qualities occurring in musicians can not only contribute to the development of musical skills but also facilitate the development of a musical career. Narcissistic features are more frequently attributed to the Vocal Faculty students than to those from the Instrumental Faculty. The key issue of the research described in the article was a search for differences in the intensity and structure of narcissism in musicians of the two aforementioned specializations. The aim was to examine intensity of this particular personality trait in the surveyed musicians and to study importance of narcissism for planning and developing an artistic career.

The research procedure involved completing the Narcissistic Personality Inventory (NPI) questionnaire by Raskin and Hall, in the Polish adaptation by Bazińska and Drat-Ruszczak, and the Hope for Success Questionnaire by Snyder, edited by Łaguna, Trzebiński and Zięba. The research subjects comprised regular students of 1st-cycle and 2nd-cycle study programs. In total, the research covered 121 people studying at the Academy of Music in Łódź. The origins of the phenomenon of narcissism was described as well as the development of the concept till contemporary times and hope for success were examined in the surveyed students of various specializations. Correlations between narcissism and the above-mentioned variables were explored and positive aspects of the phenomenon occurring in the group of musicians were enumerated.